

KONKURRENCE- OG FORBRUGERSTYRELSEN

KFST – uafhængig konkurrencemyndighed

VELFUNDERENDE MARKEDER

NR 80 | januar 2025

SAMARBEJDER OM BÆREDYGTIGHED MELLEM KONKURRERENDE VIRKSOMHEDER

Denne artikel giver et overblik over, hvordan virksomheder kan samarbejde om bæredygtige tiltag og samtidig overholde konkurrencereglerne.

Grøn omstilling vinder frem og påvirker i stadig stigende grad beslutninger hos forbrugere og virksomheder. Virksomhederne skal samtidig leve op til flere lovfæstede krav om bæredygtighed og rapportering herom, og udsagn om klima, miljø og bæredygtighed fylder i stigende omfang i virksomhedernes markedsføring. Bæredygtighed er på den måde også blevet en vigtig konkurrenceparameter.

Hvis konkurrencen er effektiv, vil en efterspørgsel efter grønne løsninger få virksomhederne til at anstrenge sig for at udvikle nye og bedre grønne produkter. Samtidig fremmer konkurrencen incitamentet til, at virksomhederne gør deres

produktion mere energieffektiv. I visse tilfælde kan et samarbejde mellem konkurrenter om bæredygtige løsninger være nødvendigt for at sikre de tiltænkte, positive virkninger af løsningerne. Med udgangspunkt i nye retningslinjer fra EU-Kommissionen vejleder Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen virksomheder med henblik på at sikre, at virksomheder kan indgå samarbejdsaftaler om bæredygtighed, som er i overensstemmelse med reglerne.

I artiklen gennemgås EU-Kommissionens nye retningslinjer om bæredygtighedsaftaler, praksis fra andre nationale konkurrencemyndigheder samt muligheden for at søge uformel vejledning hos Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen.

Læs artiklen ↓

Konkurrenceregler og bæredygtighed

Konkurrencereglerne bidrager til en bæredygtig udvikling ved at sikre effektiv konkurrence. En effektiv konkurrence fremmer innovation, øger produkternes kvalitet og udvalget af produkter og reducerer virksomhedernes produktionsomkostninger. Konkurrencereglerne medvirker dermed til at sikre, at de grønne løsninger, som virksomheder og forbrugere efterspørger, har en høj kvalitet, og at prisen på dem er rimelig.

For visse bæredygtige løsninger gælder, at det kun er muligt at realisere disse kollektivt, enten ved at der stilles krav til virksomheder igennem lovgivning, eller ved at virksomheder samarbejder med hinanden om bæredygtige løsninger.

Konkurrencereglernes forbud mod konkurrencebegrænsende aftaler gælder i udgangspunktet også for samarbejder om bæredygtighed. Virksomheder, som er i konkurrence om fx at levere en grøn løsning, må således ikke indgå aftaler, som begrænser denne konkurrence. Både den danske konkurrencelov og EU's konkurrenceregler indeholder således et forbud mod, at virksomheder indgår aftaler med hinanden, der direkte eller indirekte har til formål eller til følge at begrænse konkurrencen¹. Aftaler, der medfører effektivitetsgevinster, kan dog efter omstændighederne være fritaget for forbuddet mod konkurrencebegrænsende aftaler, forudsat at en række betingelser er opfyldt.

EU-Kommissionen har i 2023 offentliggjort nye retningslinjer, som skal gøre det lettere for virksomheder at indgå samarbejder, der har bæredygtighed for øje, uden at handle i strid med konkurrencereglerne. I EU-Kommissionens retningslinjer for horisontale samarbejdsaftaler² (herefter "de horisontale retningslinjer") blev der således i 2023 indføjet et nyt kapitel om "bæredygtighedsaftaler", dvs. samarbejdsaftaler mellem konkurrerende virksomheder,³ der forfølger bæredygtighedsmål. I kapitlet redegør EU-Kommissionen blandt andet for, hvordan de vil inddrage kollektive fordele (out of market-efficiencies) i vurderingen af bæredygtighedsaftaler. EU-Kommissionen vedtog også et helt nyt sæt retningslinjer i 2023, der mere specifikt angår bæredygtighedsaftaler i landbrugssektoren.⁴

¹ Konkurrencelovens § 6 og traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde, artikel 101, stk. 1.

² EU-Kommissionens meddelelse C (2023) 259/1 af 21. juli 2023, Retningslinjer for anvendelsen af artikel 101 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde på horisontale samarbejdsaftaler.

³ Aftaler om bæredygtighed mellem ikke-konkurrerende virksomheder er ikke omfattet af de horisontale retningslinjer og behandles ikke i denne artikel. Sådanne aftaler kan være omfattet af EU-Kommissionens forordning (EU) 2022/720 af 10. maj 2022 om anvendelsen af artikel 101, stk. 3, i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde på kategorier af vertikale aftaler og samordnet praksis. Se også EU-Kommissionens meddelelse C (2022) 4238 af 28. juni 2022 "Retningslinjer for vertikale begrænsninger".

⁴ EU-Kommissionens meddelelse C (2023) 1446 af 8. december 2023, Kommissionens retningslinjer om udelukkelse af bæredygtighedsaftaler indgået af landbrugsproducenter, jf. artikel 210a i forordning (EU) nr. 1308/2013, fra anvendelsesområdet for af artikel 101 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde.

Det er virksomhedernes eget ansvar at sikre sig, at de bæredygtighedsaftaler, de indgår, er i overensstemmelse med konkurrencereglerne. Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen opfordrer dog virksomheder til at henvende sig til styrelsen, hvis de er i tvivl om lovligheden af en konkret påtænkt bæredygtighedsaftale. Styrelsen kan yde uformel vejledning til virksomheder om lovligheden af påtænkte aftaler og initiativer,⁵ og styrelsen vil generelt prioritere at yde sådan vejledning i forhold til bæredygtige initiativer og tiltag.

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen følger principperne i de horisontale retningslinjer, når styrelsen vurderer lovligheden af bæredygtighedsaftaler. Principperne gennemgås i det følgende.

Bæredygtighedsaftaler

Bæredygtighedsaftaler giver, ligesom andre typer af aftaler, kun anledning til konkurrenceproblemer, *hvis* de har et konkurrencebegrænsende formål⁶, eller *hvis* de har mærkbare faktiske eller sandsynlige negative virkninger for konkurrencen.⁷

Nogle typer af bæredygtighedsaftaler vil derfor i almindelighed være forenelige med konkurrencereglerne. Det gælder navnlig for bæredygtighedsaftaler, der ikke har negativ indvirkning på konkurrenceparametre såsom pris, kvantitet, kvalitet, udvalg eller innovation.

Boks 1. Eksempler på bæredygtighedsaftaler, der sandsynligvis ikke giver anledning til konkurrenceproblemer⁸

- 1) Aftaler, der udelukkende har til formål at sikre overholdelse af krav eller forbud gennemført i juridisk bindende internationale traktater, aftaler eller konventioner, fx om grundlæggende sociale rettigheder, børnearbejde, skovning af visse typer tropisk træ eller anvendelse af visse forurenende stoffer.
- 2) Aftaler, der ikke vedrører virksomheders økonomiske aktivitet, men deres interne virksomhedsadfærd. Konkurrerende virksomheder kan søge at øge deres branches miljømæssige omdømme ved fx at indgå aftale om fjernelse af engangsplast fra og styring af temperatur i deres bygninger eller om begrænsning af mængden af dokumenter, der udskrives.

Boksen fortsætter på næste side ..

⁵ Se nærmere herom sidst i denne artikel samt i [styrelsens vejledning om processer i konkurrencesager](#).

⁶ Dvs. hvis aftalerne henset til deres indhold, formål og den retlige og økonomiske sammenhæng, hvori de indgår, er tilstrækkeligt skadelige for konkurrencen til, at det ikke er nødvendigt at undersøge deres virkninger, jf. de horisontale retningslinjer, pkt. 23.

⁷ De horisontale retningslinjer, pkt. 521.

⁸ De horisontale retningslinjer, pkt. 527-531.

.. boks 1 fortsat

- 3) Aftaler om at oprette en database, der indeholder generel information om leverandører vedrørende blandt andet bæredygtigheden af deres værdikæde og produktionsprocesser. Det bemærkes, at en sådan database ikke må føre til en kollektiv boykot af disse leverandører.
- 4) Aftaler mellem konkurrenter vedrørende tilrettelæggelse af oplysningskampagner for hele industrien eller kampagner, der øger kundernes bevidsthed om eksempelvis miljøpåvirkningen, forudsat at de ikke udgør fælles reklame for bestemte produkter.

Hvis en bæredygtighedsaftale kan påvirke et eller flere konkurrenceparametre negativt, kan det være nødvendigt at foretage en nærmere undersøgelse for at vurdere, om aftalen er forenelig med konkurrencereglerne. Hvis aftalen ikke har et konkurrencebegrænsende formål, skal aftalens indvirkning på konkurrencen vurderes.

Aftaler om standardisering af bæredygtighed

Aftaler om standardisering af bæredygtighed er en udbredt form for bæredygtighedsaftale, og EU-Kommissionens horisontale retningslinjer indeholder specifikke kriterier for vurderingen af sådanne standarder.

Bæredygtighedsstandarder anvendes til at specificere de krav om fx miljøpåvirkning i produktionen, distributionen og/eller salget af et produkt eller en ydelse, som producenter, forhandlere og andre aktører i en forsyningskæde skal overholde.⁹ Der kan fx være tale om et adfærdskodeks for omfattede virksomheder eller betingelser for adgang til et bestemt miljømærke.

Bæredygtighedsstandarder har ofte positive virkninger for konkurrencen, men vil i visse tilfælde kunne begrænse konkurrencen, navnlig såfremt samarbejdet indebærer en vis form for priskoordinering, udelukkelse af alternative standarder eller udelukkelse eller forskelsbehandling af visse konkurrenter.¹⁰

Boks 2. Eksempler på aftaler om standardisering af bæredygtighed, der har til formål at begrænse konkurrencen¹¹

- 1) Aftaler om hvordan øgede omkostninger, der følger af indførelsen af en bæredygtighedsstandard, kan væltes over på kunderne i form af højere salgspriser, eller aftaler om fastsættelse af priser på de omfattede produkter.
- 2) Aftaler om at lægge pres direkte på konkurrerende tredje-partner for at få dem til at afholde sig fra at markedsføre produkter, der ikke overholder standarden.
- 3) Aftaler om at begrænse den teknologiske udvikling til de minimumsstandarder for bæredygtighed, der kræves i lovgivningen, i stedet for at samarbejde om at nå mere ambitiøse miljømål.

For bæredygtighedsstandarder, der ikke har til formål at begrænse konkurrencen, gælder en såkaldt "soft safe harbour" eller "blød legalitetsformodning". Den indebærer, at såfremt en bæredygtighedsstandard opfylder følgende seks betingelser, anses det for usandsynligt, at standarden medfører mærkbare negative virkninger for konkurrencen.¹²

Boks 3. Den bløde legalitetsformodnings seks kumulative betingelser¹³

- 1) Proceduren for udvikling af bæredygtighedsstandarder skal være gennemsigtig, og alle interesserede konkurrenter skal kunne deltage i den proces, der fører til udvælgelsen af standarden.
- 2) Bæredygtighedsstandarder må ikke pålægge virksomheder, der ikke ønsker at deltage i standarden, en forpligtelse – hverken direkte eller indirekte – til at overholde standarden.
- 3) Der kan for at sikre overholdelse af standarden pålægges de deltagende virksomheder bindende krav, men de skal fortsat frit kunne anvende højere bæredygtighedsstandarder.
- 4) Parterne i bæredygtighedsstandarder kan ikke udveksle kommercielt følsomme oplysninger, som ikke er objektivt nødvendige og forholdsmæssige for udviklingen, gennemførelsen, vedtagelsen eller ændringen af standarden.

Boksen fortsætter på næste side ..

⁹ De horisontale retningslinjer, pkt. 539.

¹⁰ De horisontale retningslinjer, pkt. 546.

¹¹ De horisontale retningslinjer, pkt. 548.

¹² De horisontale retningslinjer, pkt. 549.

¹³ De horisontale retningslinjer, pkt. 549.

.. boks 3 fortsat

- 5) Der skal sikres effektiv og ikke-diskriminerende adgang til resultatet af standardiseringsprocessen. Dette indebærer, at der gives effektiv og ikke-diskriminerende adgang til kravene og betingelserne for anvendelse af det aftalte mærke, logo eller varemærke, og at virksomheder, der ikke har deltaget i udviklingen af standarden, får mulighed for at anvende standarden på et senere tidspunkt.
- 6) Bæredygtighedsstandarden skal opfylde mindst en af følgende to betingelser: a) Standarden må ikke føre til en væsentlig prisstigning eller en væsentlig forringelse af kvaliteten af de pågældende produkter, og/eller b) de deltagende virksomheders samlede markedsandel må ikke overstige 20 pct. på noget relevant marked, der berøres af standarden.

I tillæg til den bløde legalitetsformodning bemærkes, at aftaler mellem konkurrenter, der ikke har til formål at begrænse konkurrencen, helt generelt anses for at være lovlige, hvis aftaleparternes samlede markedsandel ikke overstiger 10 pct. på noget relevant marked.¹⁴

Hvis en eller flere af betingelserne i den bløde legalitetsformodning ikke er overholdt, indebærer det ikke en formodning om, at konkurrencen begrænses af bæredygtighedsstandarden. Der skal i så fald foretages en nærmere undersøgelse af standarden og virkningen heraf for at vurdere, om den er forenelig med konkurrencereglerne.¹⁵ Vurderingen bør tage hensyn til de samme faktorer, som indgår i den bløde legalitetsformodning, samt tredjeparters mulighed for at deltage i aftalen.¹⁶

Fritagelse af konkurrencebegrænsende bæredygtighedsaftaler

Det gælder helt generelt for konkurrencebegrænsende aftaler mellem konkurrenter, at disse aftaler kan være omfattet af undtagelsesbestemmelsen i konkurrencelovens § 8/artikel 101, stk. 3, i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde, og dermed lovlige, hvis det kan påvises, at aftalerne opfylder fire kumulative betingelser. Dette gælder således også for bæredygtighedsaftaler (herunder eksempelvis bæredygtighedsstandarder). Det er virksomhederne selv, der foretager vurderingen af, om en aftale m.v. kan fritages i medfør af konkurrencelovens § 8/ Traktatens artikel 101, stk. 3.

¹⁴ Konkurrencelovens § 7, stk. 1, nr. 1, samt Kommissionens meddelelse om aftaler af ringe betydning, der ikke indebærer en mærkbar begrænsning af konkurrencen i henhold til artikel 101, stk. 1, i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde (2014/C 291/01).

¹⁵ De horisontale retningslinjer, pkt. 552 og 554.

¹⁶ De horisontale retningslinjer, pkt. 554.

Effektivitetsgevinster

Bæredygtighedsaftalen skal *for det første* medføre effektivitetsgevinster. Det vil sige, at aftalen skal bidrage til at forbedre produktionen eller distributionen af aftalevarerne eller skal bidrage til at fremme den tekniske eller økonomiske udvikling.¹⁷ Aftalen skal medføre objektive effektivitetsgevinster, som eksempelvis kan bestå i reduktion af omkostninger, øget produktsortiment, forbedret produktkvalitet, forbedringer i produktions- eller distributionsprocesserne eller øget innovation. Betingelsen om effektivitetsgevinster giver altså mulighed for at inddrage et bredt spektrum af bæredygtighedsfordele i vurderingen. Det kunne fx være mindre forurenende produktions- eller distributionsteknologier, forbedrede produktions- og distributionsbetingelser, mere modstandsdygtig infrastruktur og produkter i bedre kvalitet.

De påståede effektivitetsgevinster skal kunne dokumenteres og være objektive, konkrete og kontrollerbare.¹⁸

Nødvendige begrænsninger

For det andet må en konkurrencebegrænsende bæredygtighedsaftale ikke pålægge konkurrencebegrænsninger, der ikke er nødvendige for at opnå de fordele, som aftalen medfører.¹⁹ Parterne skal kunne godtgøre, at bæredygtighedsaftalen og hver af de konkurrencebegrænsninger, den medfører, med rimelighed er nødvendige for, at aftalens bæredygtighedsfordele kan realiseres, og at der ikke findes andre økonomisk gennemførlige og mindre restriktive midler til at opnå disse fordele.²⁰

Fordele for forbrugerne

De bæredygtighedsfordele, der følger af en bæredygtighedsaftale, skal *for det tredje* komme forbrugerne af de produkter, der er omfattet af aftalen, til gode.²¹ Der kan være tilfælde, hvor skaden på konkurrencen tydeligvis er ubetydelig i forhold til de potentielle fordele for forbrugerne på markedet. På samme måde kan der være tilfælde, hvor det er indlysende, at de påståede bæredygtighedsfordele enten ikke kommer forbrugerne på markedet til gode, eller hvor de ikke er betydelige nok til at kompensere for den skade, aftalen medfører. I sådanne tilfælde kan det være unødvendigt at foretage en detaljeret vurdering af betingelsen om fordele for forbrugerne.²²

¹⁷ De horisontale retningslinjer, pkt. 557.

¹⁸ De horisontale retningslinjer, pkt. 559.

¹⁹ De horisontale retningslinjer, pkt. 561.

²⁰ De horisontale retningslinjer, pkt. 561.

²¹ De horisontale retningslinjer, pkt. 569.

²² De horisontale retningslinjer, pkt. 570.

Bæredygtighedsaftaler kan ifølge de horisontale retningslinjer medføre følgende typer af fordele:

- Individuelle fordele i form af brugsværdi
- Individuelle fordele i form af ikke-brugsværdi
- Kollektive fordele

Som oven for beskrevet gælder undtagelsesbestemmelserne i konkurrencelovens § 8/artikel 101, stk. 3, i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde og de fire betingelser for alle typer af konkurrencebegrænsende aftaler. Det er imidlertid særligt for bæredygtighedsaftaler, at "individuelle fordele i form af ikke-brugsværdi" samt "kollektive fordele" er udtrykkeligt nævnt som faktorer, EU-Kommissionen inddrager i sin vurdering.

Ved *individuelle fordele i form af brugsværdi* forstås eksempelvis forbedret produktkvalitet eller et større produkt-sortiment som følge af kvalitative effektivitetsgevinster eller prisfald som følge af omkostningseffektivitet. Til eksempel kan grøntsager, som grundet en bæredygtighedsaftale dyrkes ved hjælp af økologiske gødningsstoffer, have en bedre smag og/eller være sundere for forbrugerne end grøntsager, der produceres med ikke-økologiske gødningsstoffer.²³

Ved *individuelle fordele i form af ikke-brugsværdi* forstås indirekte fordele som følge af forbrugernes værdsættelse af, at deres bæredygtige forbrug har en mindre negativ indvirkning på andre. Det kan fx være i situationer, hvor forbrugere vælger et bestemt vaskemiddel, fordi det forurener mindre end andet vaskemiddel, eller når forbrugere er villige til at betale en højere pris for møbler fremstillet af træ, der dyrkes bæredygtigt – ikke på grund af møblernes bedre kvalitet, men fordi de ønsker at standse skovrydning og tab af naturlige levesteder. På samme måde kan bilisterne vælge at anvende dyrere brændstof, ikke fordi det er af højere kvalitet og bedre for deres køretøjer, men fordi det forurener mindre.²⁴ Forbrugere kan altså være villige til at betale en højere pris eller acceptere et mere begrænset produktvalg til fordel for samfundet eller fremtidig generationer.²⁵

Ved *kollektive fordele* forstås, ligesom individuelle fordele i form af ikke-brugsværdi, at bæredygtighedseffekten af en aftale ikke nødvendigvis tilfalder forbrugeren selv, men en større del af samfundet. Forskellen på de to typer af fordele er, at forbrugere ikke individuelt ville være villige til at træffe en beslutning, der medførte kollektive fordele, og at der derfor kan være behov for et fælles initiativ. En forbruger kan fx være uvillig til at betale en højere pris for

et produkt, der er fremstillet ved hjælp af en grøn, men dyr teknologi, så for at sikre at bæredygtighedsfordelene bliver til virkelighed, kan det være nødvendigt at indgå en aftale om udfasning af den forurenende teknologi.

Kollektive fordele er altså fordele, der opstår uafhængigt af forbrugernes individuelle vurdering af produktet, og som tilfalder en større del af samfundet.²⁶ De forbrugere, der rammes af konkurrencebegrænsninger i en bæredygtighedsaftale, skal i det væsentlige også være omfattet af den gruppe af forbrugere, der opnår de kollektive fordele.²⁷ Fx er bilister, der køber mindre forurenende brændstoffer, også borgere, der vil drage fordel af den renere luft, brugen af mindre forurenende brændstof ville medføre. I det omfang det kan fastslås, at der er et betydeligt overlap mellem forbrugerne (bilisterne i dette eksempel) og den bredere gruppe af begunstigede (borgerne), kan bæredygtighedsfordelene ved renere luft tages i betragtning, forudsat at fordelene er betydelige nok til at kompensere forbrugerne for den skade, aftalen medfører.²⁸

For at kollektive fordele kan realiseres, kan det ofte være nødvendigt, at aftalens markedsdækning er betydelig. Hvis fx kun to ud af ti producenter af vaskemaskiner indvilliger i at opgive de mere forurenende modeller, vil aftalen sandsynligvis ikke i tilstrækkelig grad reducere forureningen, da forbrugere kunne vælge at skifte til forurenende modeller fremstillet af de resterende leverandører.²⁹

Kollektive fordele kan kun inddrages i vurderingen, såfremt parterne kan:³⁰

- a) Give en klar beskrivelse af de påståede fordele og fremlægge dokumentation for, at de er opstået eller sandsynligvis vil opstå.
- b) Give en klar definition af modtagerne.
- c) Påvise, at forbrugere på det relevante marked i væsentlig grad overlapper de begunstigede eller en del af dem.
- d) Godtgøre, at den andel af de kollektive fordele, som tilfalder forbrugere på det relevante marked (evt. sammen med de individuelle fordele i form af brugsværdi og ikke-brugsværdi), opvejer den skade, aftalen medfører.

Dokumentation for kollektive fordele, som fremgår af rapporter udarbejdet af offentlige myndigheder eller anerkendte akademiske organisationer, kan være af særlig

²³ De horisontale retningslinjer, pkt. 572.

²⁴ De horisontale retningslinjer, pkt. 576.

²⁵ De horisontale retningslinjer, pkt. 577.

²⁶ De horisontale retningslinjer, pkt. 582.

²⁷ De horisontale retningslinjer, pkt. 583.

²⁸ De horisontale retningslinjer, pkt. 585.

²⁹ De horisontale retningslinjer, pkt. 586.

³⁰ De horisontale retningslinjer, pkt. 587.

værdi for vurderingen.³¹ Når EU-Kommissionen har opnået tilstrækkelig erfaring til at udarbejde metoder til at kvantificere kollektive fordele, vil den udarbejde vejledning herom.³²

Ingen udelukkelse af konkurrencen

For det fjerde må aftalen ikke give parterne mulighed for at udelukke konkurrencen for en væsentlig del af de pågældende varer. Denne betingelse sikrer i det væsentlige, at der fortsat vil være en vis grad af resterende konkurrence på det eller de relevante markeder, uanset omfanget af fordelene.³³ Betingelsen kan være opfyldt, selvom den konkurrencebegrænsende bæredygtighedsaftale dækker en hel erhvervsgren, så længe aftaleparterne fortsætter med at konkurrere kraftigt om mindst ét vigtigt konkurrenceparameter.³⁴

Særregler for bæredygtighed i landbrugssektoren

I december 2021 blev artikel 210a indført i forordningen om en fælles markedsordning for landbrugsprodukter.³⁵ Bestemmelsen fastslår, at forbuddet mod konkurrencebegrænsende aftaler i traktaten om den Europæiske Unions funktionsmåde, artikel 101, stk. 1, ikke finder anvendelse på aftaler mellem producenter af landbrugsprodukter, der vedrører produktion af eller handel med landbrugsprodukter, og som har til formål at anvende en bæredygtighedsstandard,³⁶ der er højere end den, der stilles krav om i EU-retten eller national ret. Undtagelsen forudsætter, at aftalen kun pålægger konkurrencebegrænsninger, som er absolut nødvendige for at opfylde standarden.

I december 2023 vedtog EU-Kommissionen retningslinjer,³⁷ der nærmere forklarer og eksemplificerer, hvornår bæredygtighedsaftaler i landbrugssektoren er undtaget forbuddet mod konkurrencebegrænsende aftaler efter artikel 210a i forordningen om en fælles markedsordning for landbrugsprodukter.

Landbrugsproducenter kan anmode EU-Kommissionen om en udtalelse om, hvorvidt en given aftale er forenelig med

³¹ De horisontale retningslinjer, pkt. 588.

³² De horisontale retningslinjer, pkt. 589.

³³ De horisontale retningslinjer, pkt. 592.

³⁴ De horisontale retningslinjer, pkt. 593.

³⁵ Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1308/2013 om en fælles markedsordning for landbrugsprodukter.

³⁶ Med "bæredygtighedsstandard" forstås i denne sammenhæng en standard, der har til formål at bidrage til et eller flere af de opregnede mål i artikel 210a, stk. 3, i forordning nr. 1308/2013 om en fælles markedsordning for landbrugsprodukter.

³⁷ EU-Kommissionens meddelelse C (2023) 1446 af 8. december 2023, Kommissionens retningslinjer om udelukkelse af bæredygtighedsaftaler indgået af landbrugsproducenter, jf. artikel 210a i forordning (EU) nr. 1308/2013, fra anvendelsesområdet for af artikel 101 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde.

artikel 210a.³⁸ EU-Kommissionen afgiver i så fald en udtalelse inden for fire måneder fra modtagelsen af en fuldstændig anmodning.

Hvis en bæredygtighedsaftale i landbrugssektoren ikke lever op til betingelserne i artikel 210a for at blive undtaget fra forbuddet mod konkurrencebegrænsende aftaler, skal lovligheden af aftalen i stedet bedømmes i lyset af de horisontale retningslinjer på samme vis som andre bæredygtighedsaftaler, jf. ovenfor.³⁹

Eksempler på uformel vejledning fra andre nationale konkurrencemyndigheder i EU

På nuværende tidspunkt findes der hverken dansk praksis eller praksis fra EU-Kommissionen om bæredygtighedsaftaler, hvor det nye afsnit i EU-Kommissionens horisontale retningslinjer har været anvendt. Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen holder sig løbende opdateret på de øvrige, nationale konkurrencemyndigheders arbejde på området, og Autoriteit Consument & Market ("ACM") i Holland samt Autorité de la concurrence i Frankrig har for nylig offentliggjort konkret vejledning om bæredygtighedsaftaler i tre forskellige brancher.

Samarbejde om bæredygtig produktion af asfalt⁴⁰

I december 2024 vejledte ACM den hollandske sammenlutning af bygge- og infrastrukturvirksomheder (Bouwend Nederland, herefter "BN") og deres afdeling for bituminøse arbejder (Vakgroep Bitumineuze Werken) om et samarbejde om udfasning af såkaldt hot-mix asfalt ("HMA"), som generelt produceres mellem 140 og 180°C, til fordel for såkaldt warm-mix asfalt ("WMA"), der generelt produceres mellem 100 og 140°C.

Ifølge BN er WMA mere bæredygtigt end HMA, fordi lavere produktionstemperaturer både reducerer energiforbrug og CO₂-emissioner.

Samarbejdet indebar i hovedsagen en kollektiv annoncering af ambitionen om at udfase HMA til fordel for WMA. Bevægelsen var et forsøg på i højere grad at få kunder til at efterspørge WMA i udbudsprocesser.

ACM fandt, at målet med aftalen var bæredygtighed, og at aftalen ikke havde konkurrencebegrænsende virkninger.

³⁸ Forordning nr. 1308/2013 om en fælles markedsordning for landbrugsprodukter, artikel 210a, stk. 6, samt afsnit 7 i EU-Kommissionens meddelelse C (2023) 1446 af 8. december 2023 (retningslinjer om udelukkelse af bæredygtighedsaftaler indgået af landbrugsproducenter).

³⁹ EU-Kommissionen og nationale konkurrencemyndigheder kan desuden efter omstændighederne gribe ind over for aftaler, der ellers er omfattet af artikel 210a, stk. 1, hvis aftalerne helt udelukker konkurrencen eller modarbejder målsætningerne for den fælles landbrugs- og fiskeripolitik i TEUF, artikel 39, jf. forordning nr. 1308/2013 om en fælles markedsordning for landbrugsprodukter, artikel 210a, stk. 7.

⁴⁰ Informal guidance regarding initiative on temperature reduction in asphalt production, 9. december 2024 ([tilgængelig på www.acm.nl](https://www.acm.nl)).

Selvom der ikke var tale om en bæredygtighedsstandard, lagde ACM i sin vurdering vægt på de seks betingelser i den bløde legalitetsformodning for bæredygtighedsstandarder. ACM fandt, samlet set, at initiativet var i overensstemmelse med konkurrencereglerne og fremhævede, at deltagelse var på frivillig basis, samt at initiativet hverken ville føre til lavere kvalitet eller højere priser.

ACM pointerede, at det var vigtigt, at BN klart kommunikerede eksternt, at deltagelse i initiativet var frivilligt, og at de deltagende asfaltproducenter hver især kunne bestemme, om de ville levere mere og/eller udelukkende WMA fremadrettet, og, i givet fald, hvornår de ville begynde at gøre dette. ACM forbeholdt sig retten til i fremtiden at undersøge initiativet nærmere, hvis det fx viste sig, at initiativet ville føre til mærkbare prisstigninger.

Indsamling af ESG-data i banksektoren⁴¹

I august 2024 vejledte ACM den hollandske forening for banker (De Nederlandse Vereniging van Banken, "NVB") om et samarbejde om en platform, der skulle gøre det nemmere for banker at leve op til rapporteringskravene i Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD). CSRD er et direktiv, som pålægger visse virksomheder at rapportere om virksomhedernes miljøpåvirkning, sociale forhold og ansvarlig virksomhedspraksis ("ESG"). Platformen skulle oplyse medlemmerne om, hvordan forskellige ESG-kriterier kunne fortolkes, hvordan beregninger kunne foretages og hvilke datakilder, der kunne bruges.

ACM fandt først og fremmest, at der var tale om en bæredygtighedsaftale. Formålet med samarbejdet var at gøre det nemmere for medlemmerne at rapportere korrekt og dermed at opfylde kravene i CSRD. Desuden skulle samarbejdet gøre det nemmere for udenforstående, fx investorer, at sammenligne bankernes ESG-performance og dermed inddrage bæredygtighed i deres beslutninger.

ACM erklærede sig enig med NVB i, at samarbejdet ikke var konkurrencebegrænsende. ACM lagde i vurderingen særligt vægt på, at samarbejdet var åbent for deltagelse fra alle hollandske banker, at deltagelse var frivillig, at der ikke skete nogen udveksling af konkurrencefølsomme oplysninger, samt at samarbejdet ikke påvirkede medlemmernes priser, kvalitet, udvalg eller innovation.

Samarbejde om genanvendelse af kaffekapsler⁴²

I juli 2024 vejledte ACM Hollands forening for kaffe – og thevirksomheder (De Koninklijke Nederlandse Vereniging voor Koffie en Thee) i relation til et samarbejde om genanvendelse af kaffekapsler.

Samarbejdet, som skulle finde sted i en nystiftet forening kaldet Vereniging Coffee Capsules Recycling Nederland ("KCR-NL"), indebar blandt andet, at KCR-NL skulle indgå aftaler med de enkelte renovationselskaber om sortering og genanvendelse af kaffekapsler. KCR-NL skulle også lave fælles investeringer i teknologi, herunder sorteringsmaskiner, som kunne gøre det nemmere for renovationselskaberne at sortere kaffekapslerne fra det resterende affald. Omtrent 90 pct. af producenterne af kaffekapsler i Holland deltog i samarbejdet.

Ifølge KCR-NL var samarbejdet nødvendigt af flere grunde. Dels investerede renovationselskaberne ikke selv i de nødvendige sorteringsmaskiner, da kaffekapsler kun udgjorde en fraktion af den samlede mængde af affald. Dels var det ikke muligt for de enkelte virksomheder at foretage de nødvendige investeringer alene, da sorteringsmaskinerne ikke kunne filtrere efter specifikke mærker af kapsler, men kun efter materialer. Derved ville det sandsynligvis medføre en betydelig freeriderproblematik, hvis en virksomhed foretog investeringen alene. Desuden ønskede branchen som helhed at tage ansvar for kaffekapslernes negative indvirkning på miljøet.

ACM fandt, at målet med aftalen var bæredygtighed, og at aftalen ikke havde konkurrencebegrænsende virkninger. ACM lagde i den forbindelse særligt vægt på følgende:

1. Der var ingen risiko for udveksling af konkurrencefølsomme oplysninger. Medlemmerne skulle afholde udgifter svarende til deres markedsandel, men beregninger og fakturering var uddelegeret til en ekstern tjenesteudbyder, hvilket ACM anså for at fjerne risikoen for udveksling af konkurrencefølsomme oplysninger.
2. Der var ingen risiko for eksklusion af konkurrerende producenter af kaffekapsler, da samarbejdet var åbent for deltagelse fra alle, som producerede kaffekapsler (jo flere, der ville deltage, jo billigere blev det for den enkelte deltager).
3. Der var ingen risiko for eksklusion af renovationselskaber; KCR-NL var i dialog med alle relevante renovationselskaber, og det ville stride imod formålet med bæredygtighedsaftalen at udelukke visse selskaber.
4. Der var ingen eller meget lav risiko for prisstigning, da investeringsomkostningerne var ubetydelige i lyset af virksomhedernes samlede omkostninger.
5. Der var ingen risiko for begrænsning af innovation på området, da medlemmerne frit kunne vælge at producere kapsler i andre materialer, og da flere medlemmer allerede producerede eller var i gang med at udvikle kompostbare kapsler.

⁴¹ Informal guidance regarding collaboration on ESG data, 14. August 2024 (tilgængelig på www.acm.nl).

⁴² Informal guidance regarding the 'recycling of coffee capsules' initiative, 4. juli 2024 (tilgængelig på www.acm.nl).

ACM pointerede over for KCR-NL, at de skulle sikre sig, at samarbejdet ikke havde en negativ indvirkning på medlemmernes incitament til at investere i mere bæredygtige løsninger. Myndigheden forbeholdt sig samtidig retten til i fremtiden at bede KCR-NL om oplysninger om innovation og nye udviklinger på området.

Standardiseret beregning af miljømæssigt fodaftryk i dyrefoder-sektoren⁴³

I juli 2024 offentliggjorde Autorité de la concurrence en pressemeddelelse om, at myndigheden havde vejledt to professionelle organisationer, som repræsenterede aktører i dyrefoder-sektoren i Frankrig. Organisationerne havde bedt om uformel vejledning om et udkast til en guide, som indeholdt en standardiseret metode til at beregne produkters miljømæssige fodaftryk. Vejledningen beskrev de relevante skridt, metoder og typer af data til beregning af CO₂-aftrykket for foderblandinger til husdyr, fra produktion af ingredienserne til levering af foderblanding på gårdene.

Autorité de la concurrence fandt, at der var tale om en bæredygtighedsstandard, og at der ikke var grundlag for at undersøge standarden nærmere, såfremt parterne foretog visse ændringer og tog højde for visse opmærksomhedspunkter fra myndigheden.

Særligt gjorde myndigheden opmærksom på, at aktørerne ikke måtte udveksle følsomme oplysninger, som ikke var objektivt nødvendige og proportionale for at kunne forberede og implementere guiden. Desuden skulle guiden være offentligt tilgængelig, frivillig og ikke-ekskluderende, og der skulle være mulighed for at benytte mere bæredygtige metoder end det, der var lagt op til i guiden. For at opnå den ønskede positive effekt på miljøet skulle aktørerne endvidere sikre sig, at de anvendte metoder var videnskabeligt forsvarlige. Myndigheden lagde i den forbindelse vægt på, at der som led i guiden skulle ske en tredjepartsverifikation og en validering af data produceret af aktørerne, som kunne sikre kvaliteten.

Vejledning fra Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen

Styrelsen har fokus på, at konkurrencen understøtter den grønne omstilling, og styrelsen vil generelt se positivt på samarbejder, der har bæredygtighed som sit reelle formål.

Det er virksomhedernes eget ansvar at overholde konkurrencereglerne. Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen ønsker dog at støtte virksomheder i at finde løsninger, som kan opfylde et bæredygtighedsformål, og som samtidig er i overensstemmelse med reglerne. Styrelsen opfordrer derfor virksomheder til at henvende sig til styrelsen, hvis de er i tvivl om lovligheden af en konkret bæredygtighedsaftale. Styrelsen kan yde uformel vejledning til virksomheder om

lovligheden af påtænkte aftaler og initiativer, og styrelsen vil generelt prioritere at yde sådan vejledning i forhold til bæredygtige initiativer og tiltag.

Boks 4. Uformel vejledning om konkrete bæredygtighedsaftaler

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen giver løbende uformel vejledning til virksomheder om lovligheden af påtænkte tiltag.

Vejledningen ydes på baggrund af de oplysninger, en virksomhed forelægger styrelsen. Styrelsen vil fx kunne tilkendegive, hvis et påtænkt konkret tiltag er klart i strid med konkurrenceloven, eller hvis det klart falder uden for konkurrenceloven. Hvis der er tale om forhold, hvor en vurdering af lovligheden vil forudsætte undersøgelser af det pågældende tiltags virkninger for konkurrencen, kan en virksomhed normalt alene få at vide, hvilke overordnede betæneligheder tiltaget vil kunne give anledning til.

Uformel vejledning fra Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen kan ikke erstatte den rådgivning, virksomheder kan få hos en advokat. Virksomheder vil således ikke få rådgivning fra styrelsen om, hvordan et konkret tiltag nærmere skal udformes, men kan alene få en umiddelbar vurdering af, om et tiltag vil kunne udgøre en overtrædelse af konkurrenceloven.

Udgangspunktet er, at styrelsen giver en mundtlig tilbagemelding. En virksomhed kan dog anmode om at få en skriftlig vejledende udtalelse. Hvis styrelsen imødekommer anmodningen om en skriftlig udtalelse, kan en sådan udtalelse blive offentliggjort på styrelsens hjemmeside, således at også andre virksomheder vil kunne få gavn af vejledningen. Ved offentliggørelse vil fortrolige oplysninger være udeladt.

Processen for at indhente uformel vejledning er nærmere beskrevet i styrelsens vejledning om processer i konkurrencesager.⁴⁴

Hvis en bæredygtighedsaftale også involverer virksomheder fra andre lande eller i øvrigt har en grænseoverskridende karakter, kan det i stedet være relevant at henvende sig til EU-Kommissionen, som også yder uformel vejledning om nye eller uløste spørgsmål om bæredygtighedsaftaler.⁴⁵

⁴³ Sustainability: the Autorité publishes its first informal guidance in the area of sustainability, 2. juli 2024 ([tilgængelig på www.autoritedelaconcurrence.fr](https://www.autoritedelaconcurrence.fr)).

⁴⁴ Læs styrelsens vejledning om processer i konkurrencesager.

⁴⁵ EU-Kommissionens meddelelse C (2022) 6925 af 3. oktober 2022 om uformel vejledning i forbindelse med nye eller uløste spørgsmål vedrørende artikel 101 og 102 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde, der opstår i individuelle sager (vejledningskrivelser).